

Ρ Ε Α Μ Α Ν Ε Λ Η

η γιαγιά μου /
Ευτυχία

Η μεγάλη μας στιχουργός
Ευτυχία Παπαγιαννοπούλου,
έτσι όπως την έζησε η εγγονή της,
Ρέα Μανέλη.

εκδόσεις
ΑΓΚΥΡΑ

η γιαγιά μου /
Ευτυχία

ΡΕΑ ΜΑΝΕΛΗ

η γιαγιά μου /
Ευτυχία

Η μεγάλη μας στιχουργός
Ευτυχία Παπαγιαννοπούλου,
έτσι όπως την έζησε η εγγονή της,
Ρέα Μανέλη

εκδόσεις
ΑΓΚΥΡΑ

Σύνθεση εξωφύλλου: Δημήτρης Θ. Αρβανίτης
Επιμέλεια-Διορθώσεις: Νέστορας Χοΐνος

© 2003 ΡΕΑ ΜΑΝΕΛΗ & Χ. Δ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ & ΣΙΑ Ο.Ε.

Η παρούσα έκδοση, Δεκέμβριος 2019

Αποκλειστική διάθεση: Εκδόσεις «ΑΓΚΥΡΑ» Δ. Α. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Α.Β.Ε.Ε.

Λάμπρου Κατσώνη 271 & Γεωργίου Παπανδρέου - Άγιοι Ανάργυροι, Τ.Κ. 13562

Τηλ.: 210 2693800-4 • Fax: 210 2693806-7

Κεντρικό κατάστημα: ΑΓΚΥΡΑ-ΠΟΛΥΧΩΡΟΣ, Σόλωνος 124 - Αθήνα, Τ.Κ. 10684

Τηλ.: 210 3837667, Fax: 210 3837066

e-mail: info@e-agyra.gr • www.e-agyra.gr

ISBN: 978-960-422-065-6

Χώρα προέλευσης: Ελλάδα

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή μέρους ή όλης της έκδοσης, η μεταφορά σε οποιοδήποτε ηλεκτρονικό αποθηκευτικό σύστημα ή αναμετάδοση με οποιαδήποτε μορφής ηλεκτρονικά, μηχανικά, φωτοτυπικά ή άλλα μέσα, χωρίς την προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη. Ν. 2121/1993, καθώς και κανόνες του Διεθνούς Δικαίου που ισχύουν και στην Ελλάδα.

Παππούς Γιώργος, γιαγιά Ευτυχία, ξάδελφος Αλέξης, Ρέα Μανέλη,
στην αυλή έξω από το παράθυρο της Ευτυχίας.

Τα χρόνια της Μικρασίας...

*Γ*ιαγιά μου η Ευτυχία, γεννήθηκε στο Αϊδίني της Μικράς Ασίας, το 1893.

Μοναδικό παιδί της Κόνα Μαριόγκας και του Γεωργίου Οικονόμου, ο οποίος μετά λίγο καιρό άλλαξε το επώνυμό του, σε Χατζηγιωργίου ή Χατζηγιωργής.

Ο θρύλος την έχει, πως ήταν υιοθετημένη, και μάλιστα με τη συνεννόηση των δύο γυναικών, της θετής και πραγματικής μάνας της... «... Θ' αφήσω το παιδί την τάδε ώρα στην πόρτα, έχε το νου σου...» Πού να κλείσει μάτι η Μαριόγκα όλο το βράδυ. Την άλλη μέρα το πρωί, όταν άνοιξε την πόρτα, έβαλε τις φωνές: «... Αχ, ένα μωρό είναι στην πόρτα μας, η ευτυχία μπήκε στο σπίτι μας...»

Κι έτσι η Ευτυχία έκανε την πρώτη της εμφάνιση στη ζωή, με πολύ θεατρικό τρόπο...

Ο Οικονόμου είχε αποκτήσει τον τίτλο του Χατζή, γιατί συνηθιζόταν πολύ εκείνη την εποχή, όσοι ήταν θρησκευόμενοι, και βέβαια όσοι είχαν τη χρηματική άνεση, να επισκέπτονται τους Αγίους Τόπους και να βαπτίζονται στον Ιορδάνη ποταμό.

Η βάπτιση γινόταν κάθε φορά, επί εννέα χρόνια. Τότε, και μόνο τότε τους έδιναν τον τίτλο του Χατζή, που τον έβαζαν μπροστά από το θρησκευτικό τους όνομα. Δηλαδή, Γιωργής = Χατζηγιωργής. Επίσης, τους έδιναν και τα ρούχα που θα τους έθαβαν (σάβανα).

Ήταν σπουδαίο να λήγεις Χατζής...

Ο Χατζηγιωργής ήταν μεγαλέμπορας με πολύ καλό όνομα στην κοινότητα του Αϊδινίου. Έκανε εισαγωγές σταμπωτά υφάσματα, μπροσίμια, κλωστές, και ό,τι είχε να κάνει με είδη που θα ενδιέφεραν τη γυναίκα.

Ένας καλόκαρδος άνθρωπος, που πάντα χαμογελούσε και πάντα βοηθούσε τους ανήμπορους, χωρίς φανφάρες.

Η Κόνα Μαριόγκα (το «Κόνα», τίτλος κυρίας) ήταν μια γυναίκα που έφερε επάξια τον τίτλο της, που κουμαντάριζε το αρχοντικό της με πυγμή, η γνώμη της ακουγόταν από τον άντρα της – πολλές φορές και η συμβουλή της, που την έδινε με εξυπνάδα και θηλυκάδα...

Αν και το φιρμάνι, εκείνο τον καιρό, έλεγε πως οι ελληνικές επιχειρήσεις έπρεπε να είναι υπό την εποπτεία των Τούρκων, δεν εμπόδιζε ούτε τους μεν αλλά ούτε τους δε, να συνεργάζονται. Βέβαια, δεν έλειπε ποτέ και το σχετικό μπαξίσι (λάδωμα). Ορισμένοι Τούρκοι ήταν καλοί με τους Έλληνες και πριν, αλλά και μετά τις φασαρίες.

Έκαναν φιλίες και συνεργάζονταν, αλλά ποτέ στενά. Οι παλιοί οι Έλληνες, όπως ο Χατζηγιωργής, πίστευαν και έλεγαν: «Φιλωνόμαστε αλλά δεν αδελφωνόμαστε». Ας ήταν οι Έλληνες οι ραγιάδες και οι Τούρκοι τα αφεντικά, αυτοί έβλεπαν και ήξεραν την υπεροχή τους... Ήταν και η εποχή που η ελληνική παροικία ευημερούσε...

Έτσι, η Ευτυχία μεγάλωσε με αγάπη, στοργή και οικονομική άνεση, ως μοναχοκόρη και μοναχοπαιδί των Χατζηγιωργήδων... Από μικρή έδειχνε μια ασυνήθιστη και δυνατή προσωπικότητα. Τους είχε πάρει τον αέρα και τους έκανε ό,τι ήθελε. Της άρεσε να μιλάει με ρίμα. Της ζήταγαν να κάνει κάτι, κι αυτή τούς απαντούσε με ομοιοκαταληξία... «Ευτυχία, δώσε μου ένα νερό, σε παρακαλώ», «Θα δω αν μπορώ... Α' στο καλό...»

Η καλύτερη απασχόλησή της, ήταν να πειράζει τη γιαγιά της, γιατί η Μαριόγκα είχε στο σπίτι τη μητέρα της, και την φρόντιζε. Ήταν μεγάλη γυναίκα και δεν έβλεπε καλά. Πολλές φορές μού έλεγε: «Όλα εδώ πληρώνονται, με βασανίζεις όπως βασάνιζα τη δική μου γιαγιά...» Κι όταν είχε όρεξη μου έλεγε ιστορίες της παιδικής της ηλικίας.

Στην αυλή του σπιτιού είχαν ένα τεράστιο δέντρο που της άρεσε να σκαρφαλώνει όσο πιο ψηλά μπορούσε, και εκεί, με όλη τη δύναμη της

φωνής της τραγουδούσε ή απάγγελλε... «Κατέβα, βρε τζιγέρι μου, δεν είναι καμώματα κοριτσιού αυτά που κάνεις. Μας κοινοχολιάζεις... Που κακοψόφο να ΜΗΝ έχεις...» Όχι μόνο δεν κατέβαινε, αλλά συνέχιζε πιο δυνατά. Σ' αυτό το δέντρο και κάτω από τη σκιά του έβαζαν τη γιαγιά της να κάθεται, που όλο την έπιανε ύπνος. Η Ευτυχία περίμενε να την πάρει για τα καλά ο ύπνος κι ύστερα φώναζε δυνατά: «Χάρεεεε... Ε... ε... Χάρε, ξέχασες να πάρεις την Κόνα Αλησαβώ... Εδώ είναι και σε περιμένει...» Ξύπναγε η γριά κι άρχιζε να κάνει το σταυρό της, φοβισμένη.

Άλλες φορές πάλι, έβαζε ένα άσπρο σεντόνι και ούρλιαζε γύρω απ' αυτήν. Τότε η γριούλα ξύπναγε και φώναζε: «Ανεράδες... Ανεράδες ήρθαν να με πάρουν... ΣΩΣΤΕ ΜΕ!»

Άσε που έβαζε μια μαντίλα στο κεφάλι κι άλλαζε τη φωνή της κάνοντας πως ήταν μια γειτόνισσα που έφερνε σταφίδες στην Αλησαβώ, που της άρεσαν τόσο. Μόνο που αντί για σταφίδες, της έδινε πετραδάκια. «Απαπαπά, κόρη μου, τι σκληρές σταφίδες είναι αυτές;»

Όχι πως η μητέρα της δεν την αγαπούσε, αλλά κάποιος έπρεπε να είναι πιο αυστηρός μαζί της, μιας κι ο Χατζηγιωργής της έκανε όλα τα χατίρια. Σπάνιο για εκείνη την εποχή, ο πατέρας να είναι πιο ελαστικός.

Όταν του έλεγε η Μαριόγκα τις σκανταλιές της, αυτός γελούσε... Τότε αυτή γκρίνιαζε και του έλεγε: «Γέλα εσύ, ναι, γέλα... να δούμε τι κορίτσι θα μας βγει. Δεν νταγιαντίζεται εύκολα...» Κι ο Χατζηγιωργής έκανε πως συμφωνούσε, μα όλο και καμάρωνε γιατί έβλεπε πως το κορίτσι του δεν ήταν σαν τα άλλα... Όχι... Η Ευτυχία του ήταν διαφορετική, και ξεχώριζε. (Μια ζωή ξεχώριζε). Ήταν πανέξυπνη, με τρομερή αγάπη και δίψα για μάθηση. Γι' αυτό πηδούσε τις τάξεις δυο δυο, στα δεκαέξι της χρόνια είχε τελειώσει το σχολείο και στα δεκαοκτώ είχε πάρει το δίπλωμα της δασκάλας, το οποίο δεν χρησιμοποίησε παρά μόνο μια φορά αργότερα. Στο διάστημα αυτό, των σχολικών χρόνων, έχασε τον πατέρα της, κι αυτό της στοίχισε πολύ. Είναι ο πρώτος θάνατος ανθρώπου που αγάπησε, και που άφησε χαρακιές στην καρδιά της.

Η Μαριόγκα –η Χατζηγιωργήδαινα με τ' όνομα– είχε αναλάβει τη διαχείριση του μαγαζιού και του σπιτιού, και τα κατάφερε πολύ καλά.

Αυτό όμως που δεν μπορούσε να καταφέρει, όσες προσπάθειες κι αν έκανε, ήταν η Ευτυχία, που όσο μεγάλωνε τόσο πιο ζωηρή γινόταν.

Από τον θάνατο του πατέρα της και μετά την έπιασε μια «μανία» με το πούλημα...

Δεν της έλειπε τίποτα. Παρ' όλα αυτά, κάθε τόσο έπαιρνε δαχτυλίδια ή ό,τι άλλο έβρισκε από τα κοσμήματα της Μαριόγκας, και τα πούλαγε ΧΩΡΙΣ ΚΑΝΕΝΑ ΛΟΓΟ – απλώς, ήθελε να έχει πιο πολλά λεφτά να ξεοδεύει... Αυτό δεν το επιβεβαιώνει μόνο η θεία μου και οι μετέπειτα πράξεις της Ευτυχίας, αλλά και η ίδια, σε μια συνέντευξή της στο περιοδικό «ΓΥΝΑΙΚΑ», το 1970.

«Μ' εμένα δεν θα βρεις άκρη. Βίος και πολιτεία, που λένε. Δεκάξι χρονών ήμουνα και πούλησα –φαντάσου– το στασίδι της μάνας μου στην εκκλησία. Στην πατρίδα, η καθεμιά είχε τότε το δικό της στασίδι. Εγώ, για να πάρω ρούχα, για να πάρω ξέρω 'γώ τι τρέλες, το πούλησα. Πάει η μάνα μου στην εκκλησία την Κυριακή, βλέπει άλλη στο στασίδι της. “Καλέ, τι γυρεύει η Κλεονίκη στο στασίδι μου;” ρωτάει. “Κυρα-Μαριόγκα μου, το πούλησε”, της λένε. “Ποια;” ρωτάει εκείνη. “Η κόρη σου”. “Αχού, που να μη δει χαϊρι και προκοπή”».

Από εκεί και μετά, ΠΟΥΛΑΓΕ Ο,ΤΙ ΕΒΡΙΣΚΕ ΜΠΡΟΣΤΑ ΤΗΣ... Η κακομοίρα η Μαριόγκα, τραβούσε τα μαλλιά της και δεν ήξερε τι να κάνει μ' αυτό το κορίτσι, που δυστυχώς, από λάθος η φύση δεν την είχε κάνει αγόρι... «Μ' αυτή τη ζωηράδα και την ομορφάδα της, αχ, αχ, θα έχουμε άσχημα μπλεξίματα...»

Ήταν ψηλή, λυγερόκορμη, με πλούσια καστανά μαλλιά. Κλασικά χαρακτηριστικά στο οβάλ πρόσωπό της. Τα μάτια της μεγάλα και πράσινα σκούρα (λαδιά, όπως έλεγε), εκφραστικά, που όλο έβγαζαν φωτιά. Αν και περιζήτητη νύφη και με γερή προίκα, η Ευτυχία είχε αρχίσει ν' απογοητεύει τη Μαριόγκα, που πάνω απ' όλα την διέκρινε η λογική. Έβλεπε, η γυναίκα, πως η Ευτυχία δεν είχε το μυαλό της στο γάμο, ούτε τώρα ούτε και ποτέ.

Γι' αυτό έκανε το σταυρό της, και δεν το πίστευε, όταν ανάμεσα στους γαμπρούς που ζητούσαν το χέρι της Ευτυχίας, δέχτηκε την πρόταση γάμου του Κωστή Νικολαΐδη.

Ο Κωστής Νικολαΐδης, ήταν γόνος παλιάς αριστοκρατικής οικογένειας του Αϊδινίου. Το τρίτο παιδί, από ένα αγόρι κι ένα κορίτσι. Πουριτανοί, σνομπ και πετυχημένοι μεγαλέμποροι. Έκαναν εισαγωγές, εξαγωγές καπνών, ζάχαρης, λαδιού, κ.ά.

Ο Κωστής είχε αναλάβει το εμπόριο στο εσωτερικό, και εξωτερικό. Γι' αυτό και τον περισσότερο καιρό ταξίδευε.

Όταν ζήτησε επισήμως το χέρι της Ευτυχίας, η Μαριόγκα ήταν λίγο διαστακτική, όχι για τον γαμπρό, όχι. Αλλά για τη νύφη... Πώς θα έδινε σ' αυτή την αρχοντο-οικογένεια, αυτό το κορίτσι, που δεν είχε ιδέα από νοικοκυροσύνη; Του εξήγησε, ντόμπρα και σταράτα, πως η Ευτυχία, εκτός της προίκας, δεν είχε να προσφέρει τίποτα σ' ένα γάμο. Με λίγα λόγια, δεν είχε την πείρα ν' αναλάβει τη διαχείριση ενός σπιτιού... Πόσο μάλλον ενός αρχοντικού, όπως ήταν το δικό του. Και πρόσθεσε: «Με όλες τις φωνές που κάναμε, κι ακόμα κάνω, για να της μάθουμε αυτά που πρέπει να ξέρει ένα κορίτσι, αυτή μάς αντιμετώπιζε, και δυστυχώς μας αντιμετώπιζε με πείσμα κι άρνηση. Δεν έχει ιδέα ποια πόρτα οδηγεί προς την κουζίνα, αλλά ξέρει πολύ καλά ποια είναι η πόρτα που οδηγεί στη βιβλιοθήκη, και στην εξώπορτα...» Του έκρυψε, πως πολλές φορές δεν έφευγε από την πόρτα, αλλά από το παράθυρο... «Αχ, ο συγχωρεμένος ο άντρας μου την είχε κακομάθει πολύ... Και του το έλεγα...»

Ο Κωστής, όχι μόνο δεν ήθελε προίκα, αλλά της πρότεινε, και επέμενε, να ζήσει μαζί τους... Αυτή θα αναλάμβανε το νοικοκυριό του σπιτιού, και σιγά σιγά η Ευτυχία θα προσαρμοζόταν.

Αυτές τις ελπίδες είχε ο Κωστής, ως προς την προσαρμογή της Ευτυχίας στο νοικοκυριό, και μ' αυτές έμεινε...

Το 1911, το κοινωνικό πρόβλημα της εποχής ήταν να περάσει τουλάχιστον ένα εξάμηνο, από την αναγγελία των αρραβώνων, για τον γάμο.

Μα ο Κωστής δεν είχε καιρό γι' αυτές τις «ανοησίες». Θα περίμεναν κάνα δυο μήνες, και πολύ ήταν.

Μα της Μαριόγκας δεν της άρεσε καθόλου αυτό... Τι θα πίστευε ο κόσμος μ' αυτή τη βιασύνη, και με μια κόρη σαν την Ευτυχία; Στο καλό κι αυτός ο άνθρωπος, τι τον έπιασε και βιάζεται έτσι; Μα από την άλλη, αυτή η βιασύνη του μπορεί να είναι για καλό, γιατί μ' αυτό το κορίτσι, δεν ξέρεις ποτέ τι μπορεί να συμβεί από τη μια στιγμή στην άλλη...

Τελικά, και με την επιμονή της Μαριόγκας, συμφώνησαν για το χρονικό διάστημα των τεσσάρων μηνών.

Σ' αυτό το διάστημα ο Κωστής συνέχισε τα ταξίδια του, απ' όπου επέστρεφε, φορτωμένος πάντα με δώρα για την Ευτυχία. Σε ένα ταξίδι τής έφερε, μεταξύ άλλων, κι ένα ζευγάρι ατλαζένια χρυσοκέντητα πασουμάκια. Είχαν περάσει δυο ή τρεις μέρες, όταν η Μαριόγκα έκανε τσακωτή την Ευτυχία που προσπαθούσε, από το παράθυρο, να τα πουλήσει στον παλιατζή...

Η κακομοίρα η Μαριόγκα έτρεχε σαν τρελή για να προλάβει τις ετοιμασίες. Είχε και την έννοια της Ευτυχίας, και την παρακολουθούσε με άγρυπνο μάτι.

«Άγιε μου Παντελεήμονα, κάμε το θαύμα σου να γίνει ο γάμος χωρίς κανένα επεισόδιο απ' τη θεότρελη κόρη μου, και θα σου φέρω όχι μια αλλά δυο λαμπάδες...» Αυτή ήταν η καθημερινή προσευχή της μπροστά στο εικόνισμα. Κι όσο πλησίαζε ο καιρός, πού την έχανε, πού την έβρισκες, ήταν γονατιστή και προσευχόταν.

Και η ημέρα του γάμου έφτασε, και ήρθαν οι μουσικοί με τα νταούλια και τα βιολιά, για να συνοδέψουν τη νύφη στην εκκλησία. Ήταν η συνήθεια, κι όσο πιο πολλά ήταν τα όργανα, ήταν καλύτερη κι η τάξη της νύφης. Επίσης, άλλη μια συνήθεια, ήταν να ρίχνουν νομίσματα οι συγγενείς της νύφης στον κόσμο που ήταν μαζεμένος έξω απ' την πόρτα.

Όταν η στολισμένη Ευτυχία άνοιξε την πόρτα και στάθηκε στο κεφαλόσκαλο, τα όργανα άρχισαν να παίζουν. Τότε η Ευτυχία έκανε ένα βήμα πίσω, έκλεισε την πόρτα κι έγενεψε της Μαριόγκας να την πλησιάσει.

Η Μαριόγκα πάγωσε, αλλά αμέσως συνήλθε και το μυαλό της άρχισε να δουλεύει. «Τι να 'ναι τούτο πάλι; Άγιε μου, βοήθησέ μας...»

«Τι είναι, κόρη μου; Τι έπαθες;»

Η Ευτυχία μισάνοιξε την πόρτα και της είπε: «Το βλέπεις αυτό το παιδί που χασκογελάει; Ε, αν δεν φύγει αυτό, εγώ δεν πάω στην εκκλησία...» Και γύρισε, μπήκε στο δωμάτιό της και στρογγυλοκάθισε.

Η Μαριόγκα έκανε σαν τρελή. «Αχουού, τι είναι αυτά που μου λες και με στέλνεις στον τάφο πριν την ώρα μου; Γιατί; Τι σου 'κανε το παιδί, μωρή κουζουλισμένη;»

«Έτσι, είναι γρουσουζίκιο. Και κάθε φορά που το έστελνα για θελήματα, μου έτρωγε τα λεφτά και με κορόιδευε...»

«Μα, λωλάθηρες, κόρη μου; Θα γίνουμε ρεζίλι και των σκυλιών μ' αυτά σου τα καμώματα... Άντε, βρε κοκόνα μου, άντε, βρε τζιγέρι μου, άντε, που να με πάνε τέσσερις κι ένας ο παπάς πέντε...»

Ούτε οι φωνές και τα παρακάλια, ούτε και η αγριάδα έφεραν κάποιο αποτέλεσμα.

Το ωραίο ήταν, πως κάθε φορά που άνοιγε η πόρτα για κάποιο λόγο, τα όργανα αρχίζαν κι έπαιζαν, κι έπρεπε να βγαίνει κάθε τόσο η Μαριόγκα να τους κάνει νόημα να σταματήσουν.

Τελικά, ο γάμος έγινε με πολύωρη καθυστέρηση...

Από αυτόν το γάμο, η Ευτυχία απόκτησε δυο κορίτσια. Τη Μαίρη (τη μητέρα μου) και την Καίτη.

Μέχρι σήμερα, παραμένει μυστήριο, και κανείς δεν ξέρει, ποια ήταν η αιτία που έκανε την Ευτυχία να δεχτεί την πρόταση του Κωστή, αφού δεν ήταν ερωτευμένη, και δεν ήταν καμωμένη για γάμο και οικογένεια απαρχής...

Ίσως ήθελε, στο πρόσωπο του Κωστή –που ήταν είκοσι πέντε χρόνια μεγαλύτερός της– να βρει τον πατέρα της, που αγαπούσε τόσο και είχε χάσει πρόωρα; Ίσως ήθελε την άνεση και τη σιγουριά των χρημάτων; Ή μήπως νόμιζε, η εκ γενετής φεμινίστρια Ευτυχία, ότι ως κυρία Νικολαΐδη θα απελευθερωνόταν από το κατεστημένο και θα έκανε ό,τι ήθελε; Ποιος ξέρει. Ο Θεός κι η ψυχή της...

Γεγονός είναι ότι ο Κωστής τής έδωσε την ευκαιρία να ζήσει και να πάρει ενεργό μέρος στην κοινωνία του Αϊδινίου, και μάλιστα σε μια λίγο ταραγμένη εποχή, όπου όλα άλλαζαν, πολιτιστικά και πολιτικά. Ταξίδευαν συχνά στο εσωτερικό, με το ιδιωτικό βαγόνι της οικογένειας... Κι όταν έρχονταν θίασοι από την Αθήνα στο καινουριοχτισμένο θέατρο της Σμύρνης, η Ευτυχία κι ο Κωστής ήταν πάντα στην πρώτη σειρά. Όπως και σ' άλλες καλλιτεχνικές ή κοινωνικές εκδηλώσεις.

Ο Κωστής, αν και σ' αυτή την ηλικία, ένιωθε για πρώτη φορά ερωτευμένος και είχε ανασφάλειες για τη διαφορά της ηλικίας, και το παρουσιαστικό του. Αυτό όμως που τον προβλημάτιζε, ήταν η ζωτικότητα της, την οποία δεν προλάβαινε...

Η Ευτυχία είχε μια τρομερή ενέργεια, αγάπη και περιέργεια για τη ζωή, κι εκείνος εκδήλωνε την αγάπη του, εκπληρώνοντας την κάθε επιθυμία της, σαν να ήταν η κόρη του... Κι εδώ που τα λέμε, έτσι έβγαινε έξω στον κόσμο που δεν τους ήξερε...

Πάντως, η Ευτυχία βρισκόταν σε Νιρβάνα επιτέλους, ήταν ελεύθερη και έκανε ό,τι ήθελε, διάβαζε μετά μανίας και δειλά έγραφε ποίηση. Ακόμα κι όταν γέννησε το πρώτο της παιδί, κι ύστερα από λίγο το δεύτερο, δεν άλλαξε τίποτα από τη ζωή της, γιατί είχε τη Μαριόγκα... Αυτή την αρχόντισσα νοικοκυρά, που τα είχε αναλάβει όλα στην πλάτη της, λες και ήταν αυτή η κυρία Νικολαΐδη.

Μαζί με τον Κωστή, και με τα άγρυπνα μάτια τους, φύλαγαν καλά την «ευτυχία» της Ευτυχίας, σαν δυο Κέρβεροι.

Α, ναι, ήταν μια ξενοιασθη εποχή, που αλίμονο, δεν κράτησε για πολύ.

Διαφορές ανάμεσα στους Τούρκους και τους Έλληνες της Μικράς Ασίας, πάντα υπήρχαν. Μα από το 1911 και μετά, γίνονταν όλο και πιο ανησυχητικές.

«Οι Νεότουρκοι προκαλούσαν κάθε τόσο εξεγέρσεις φανατικών που έμπαιναν σε καταστήματα Ελλήνων, λεηλατούσαν, έδεχναν τον καταστηματάρχη και τα έκαναν γυαλιά-καρφιά. Η αιχμή του δόρατος για τις ανθελληνικές εκδηλώσεις ήταν οι συντεχνίες των αχθοφόρων των μεγάλων λιμανιών, που κάθε τόσο εκήρυσσαν μπούκοτ'αζ κατά των ελληνικών πλοίων και όριζαν βάρδιες μελών τους που επέβλεπαν, εφοδιασμένοι με ρόπαλα, την τήρηση του μπούκοτ'αζ.

Και σαν να μην έφτανε αυτό, τοιχοκόλλησαν στη Σμύρνη μια προκήρυξη, γραμμένη στα ελληνικά, τουρκικά, εβραϊκά και αρμενικά.

Το ελληνικό κείμενο έλεγε:

“Οι συναλλασσόμενοι μετά των Ελλήνων υπηκόων, οι συνεταιριζόμενοι μετ’ αυτών, οι χρησιμοποιούντες εν ταις εργασίαις αυτών τους Έλληνας υπηκόους, οι κρύφα ή φανερά, απ’ ευθείας ή δολίως συντελούντες εις πώλησιν ελληνικών πραγμάτων, οι μεταβαίνοντες εις καταστήματα και καφερεία ελληνικά, οιοιδήποτε και αν ώσι, θα υπόκεινται εις ανστηρόν αποκλεισμόν, τα δε τιμολόγια των ούτω

πραττόντων δεν θέλουσιν επικυρωθεί. Το μοιῦκοτάζ ούτε ἤρθη, ούτε θέλει αρθή. Πανταχού βαδίζουσι μετὰ της ιδίας τάξεως και αυτής διευθύνσεως αι εργασίαι του εμπορικού αποκλεισμού”».

(Από το βιβλίο του Φάνη Ν. Κλεάνθη, «Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΜΥΡΝΗ»)

Οι αδελφοί Νικολαΐδη, μεγαλο-επιχειρηματίες που ασχολούνταν κυρίως με το εμπόριο, και είχαν αλισβερίσι με αντίστοιχους Τούρκους μεγαλο-επιχειρηματίες, ήξεραν πολύ καλά το παιχνίδι του γερού «λαδώματος» σε πρόσωπα της τότε τουρκικής διεφθαρμένης κυβέρνησης, και δεν ανησύχησαν τόσο. Μπορώ να πω, καθόλου... Μα όσο περνούσε ο καιρός κι έβλεπαν με αγανάκτηση πως η μερίδα του λέοντος από το βιος τους πήγαινε στα χέρια των Τούρκων, λες κι αυτοί ήσαν υποταχτικοί, άρχισαν να βλέπουν την κατάσταση με τελείως διαφορετικό «μάτι». Άρχισαν να παίζουν με την ιδέα πως θα ήταν καλύτερα να ζούσαν σε άλλο τόπο. Και έφτασε μια μέρα που τα αδέρφια πήραν την απόφαση να κάνουν την ιδέα πραγματικότητα. Βέβαια, αυτό δεν έγινε από τη μια μέρα στην άλλη. Σ’ αυτό έπαιξαν ρόλο και τα γεγονότα, που σε κρεσέντο όλο και χειροτέρευαν.

Οι Νεότουρκοι και οι Εθνικιστές της Άγκυρας, πίστευαν, ή μάλλον καλύτερα είχαν ως έμβλημά τους «Η Τουρκία στους Τούρκους» – εξάλλου, αυτός ήταν και ο βασικός στόχος του Νεότουρκου Κεμάλ. Η εκκαθάριση της Τουρκίας από τους μη τουρκικούς πληθυσμούς.

Ο Μουσταφά Κεμάλ Πασάς, ο επιλεγόμενος Ατατούρκ (= ο πατέρας των Τούρκων), ήταν στρατιωτικός και πολιτικός, κι αργότερα ο ιδρυτής της τουρκικής δημοκρατίας.

Το 1918 κατάφερε και πέτυχε να σταλεί από την κυβέρνηση της Κωνσταντινούπολης, στις ανατολικές επαρχίες της Μικράς Ασίας, για ν’ αποκαταστήσει την τάξη στις επαρχίες αυτές... Μα εκεί άρχισε την εθνικιστική του δράση, κι όταν το 1919 ανακλήθηκε από την Κωνσταντινούπολη, αυτός δεν υπάκουσε αλλά πήγε στο Ερζερούμ όπου συγκάλεσε το 1ο συνέδριο των Τούρκων Εθνικιστών, και στη συνέχεια στη Σεβάστεια (Σίβια) για το 2ο συνέδριο, όπου είχε μεγάλη επιτυχία. Ήταν έτοιμος για τον αγώνα...

Καταλαβαίνει πως πρέπει να υπολογίσει στους Τσέτες, και με πονηριά τούς ξεσηκώνει, λέγοντας: «Δεν σας υπόσχομαι ότι μετά

θάνατον θα πάτε στον παράδεισο. Αλλά σας υπόσχομαι πως όσοι καταφέρουν να βγουν ζωντανοί από τον αγώνα, θα λεηλατήσουν τα πλούτη των γκιαουήδων...»

Με λίγα λόγια, βάζει τους Τσέτες να κάνουν τη «βρομική δουλειά». Οι Τσέτες ήταν άτακτοι Τούρκοι στρατιώτες... Ένοπλες συμμορίες που δρούσαν πίσω από τη γραμμή του μετώπου, οι οποίοι φέρονταν με ιδιαίτερη σκληρότητα κατά των χριστιανών. Στους αρχηγούς τους συγκαταλέγονταν ο Ετέμ μπέης και ο Ρεσίτ μπέης. Και το άσβεστο μίσος των Τούρκων κατά των Ελλήνων, εκδηλώθηκε σε όλο του το μεγαλείο το 1919, όταν οι Τσέτες μπήκαν στο Αϊδίνι. Αργότερα, όλοι είπαν πως αυτό που έγινε το '19 ήταν μια μικρή γενική δοκιμή γι' αυτό που ακολούθησε, το 1922.

Ακριβώς εκείνο τον καιρό, οι αδελφοί Νικολαΐδη ήταν στην τελική φάση των ενεργειών για τον εκπατρισμό τους. Ήταν ζήτημα χρόνου. Γι' αυτό κι ο Κωστής έλειπε συνέχεια σε ταξίδια, λέγοντας στην Ευτυχία ότι πήγαινε για δουλειές. Δεν της είχε πει τίποτα γιατί δεν ήθελε να την αναστατώσει. Λίγο καιρό πριν, είχε γεννήσει και το δεύτερο παιδί τους, την Καίτη.

«Το Αϊδίνι κατελήφθη από τμήμα Ελληνικού Στρατού στις 14 Ιουνίου. Δεν είχε καλά καλά εγκατασταθεί, όταν οι μονάδες του τουρκικού στρατού, πεζικό και πυροβολικό, που δεν είχαν αφοπλισθεί, ενισχυμένες από συμμορίες άτακτων (τους Τσέτες) και υπό την ηγεσία Τούρκων αξιωματικών, επετέθησαν κατά της Ελληνικής φρουράς Αϊδινίου. Επί δύο ημέρες πολεμούσαν, τότε η ελληνική φρουρά, της οποίας είχαν εξαντληθεί τα πυρομαχικά αναγκάστηκε να υποχωρήσει και οι Τούρκοι που έμειναν απόλυτοι κύριοι της πόλης άρχισαν τις σφαγές, τις λεηλασίες και κάθε είδους αγριότητες...»

(Από το βιβλίο του Φάνη Κλεάνθη, «Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΜΥΡΝΗ»)

Η Ευτυχία είδε να σφάζουν, να βιάζουν και να καίνε, κι αυτές τις εικόνες τις κουβαλούσε μια ζωή μέσα της, κι όταν χρόνια αργότερα τις περιέγραφε, έκλαιγε σαν μικρό παιδί.

Αυτή, η μάνα της και τα δυο παιδιά της, ήταν ανάμεσα στους τυχερούς που κατάφεραν να βγουν ζωντανοί. Χάρη στην ψυχραιμία της

Μαριόγκας έκρουσαν δυο τρία κοσμήματα στις φασκιές της Καίτης, και η Μαριόγκα έβαλε κάτω από τα ρούχα της το εικόνισμα του Αγίου Παντελεήμονα, όταν τους μάζεψαν και τους έβαλαν στον περίβολο ενός σχολείου...

Και ξαφνικά, βγήκε μια διαταγή να σταματήσουν οι σφαγές, οι λεηλασίες και οι βιασμοί... Κι αν κάποιος έδειχνε ανυπακοή, ο θάνατος θα ήταν η τιμωρία του... Βέβαια, την άλλη μέρα η λέξη *θάνατος* είχε διαγραφεί, και στη θέση της ήταν η λέξη *τιμωρία*, κι αυτό με αοριστίες. Τότε οι Τούρκοι, άφησαν να διαρρεύσει στον κόσμο, πως θα τους έβαζαν στα τρένα και θα τους πήγαιναν στη Σμύρνη και σε άλλα μέρη.

Όταν το άκουσε η Ευτυχία, έφερε τα πάνω κάτω για να μπουν στο τρένο που θα τους πήγαινε στη Σμύρνη...

Έλα, όμως, που οι Τούρκοι δεν είχαν τέτοιο σκοπό. Κι έτσι η Ευτυχία βρέθηκε με μια μάνα, ένα μωρό και ένα παιδί στο τρένο που δεν πήγε ποτέ στη Σμύρνη. Πήγε στην Αττάλεια και μετά πιο βόρεια, στη Σπάρτα...

Τους κράτησαν αιχμαλώτους...

Εκεί, η Ευτυχία αντιμετώπισε τη ζωή, ως μάνα, και κόρη και γυναίκα. Και εκεί έμαθε πολύ καλά το παιχνίδι της επιβίωσης, που έβαλε τη σφραγίδα του στον πληθωρικό χαρακτήρα της.

Το μόνο που ξέρω γι' αυτή την περίοδο, είναι ότι εκεί η Ευτυχία χρησιμοποίησε το δίπλωμα της δασκάλας για πολύ λίγο, και για τελευταία φορά. Αν και οι δύο γυναίκες είναι «λαλίστατες» για πριν και μετά την αιχμαλωσία, αφήνουν ένα κενό, και κρατούν μια περιεργησιωπή, λες κι έχουν κάνει μια συμφωνία να εξαλείφουν ακόμα κι απ' το μυαλό τους την αιχμαλωσία...

(Πάντα από μαρτυρίες της Μαριόγκας στη θεία μου Καίτη, κι εκείνης σ' εμένα, και κομμάτια απ' αυτά που έλεγε η γιαγιά μου, συνεχίζω).

Στον μεγάλο διωγμό βρέθηκαν στα παράλια και στον δρόμο της επιστροφής που τις οδήγησε στα καράβια...

Με τη μάνα, τα δυο παιδιά παραμάσχαλα κι ένα φορτίο γεμάτο εμπειρίες, η Ευτυχία ξεκίνησε για το άγνωστο. «... Εγώ πέρασα αιχμαλωσία, εδώ θα κωλώσω;» Αυτή είναι μια φράση που θα την επαναλάβει πολλές φορές στη ζωή της.

Ταλαιπωρημένες, πεινασμένες, ψωριασμένες και με ό,τι τους είχε απομείνει από αξιοπρέπεια, βρέθηκαν στο λιμάνι του Τσεσμέ, μετά το ξέσπασμα. Εκεί ο κόσμος περίμενε τα καράβια, να τους πάρουν μακριά. Ήταν οι τυχεροί που κατάφεραν και γλίτωσαν... Περίμεναν, άλλοι άρρωστοι και ξαπλωμένοι κατάχαμα, άλλοι γύριζαν κι έψαχναν στον κόσμο φωνάζοντας ονόματα συγγενών τους, κι άλλοι μοιρολογούσαν. Μα όλοι είχαν την ίδια έκφραση στο πρόσωπό τους, της φρίκης και του πόνου για τον ξεριζωμό τους.

Έμειναν εκεί στην προκυμαία πάνω από εικοσιτετράωρο, κατάχαμα, όπως όπως, όλος ο κόσμος, περιμένοντας τα καράβια. Ήταν κοντά σε κάτι μεγάλες αποθήκες που τις φρουρούσαν Τούρκοι αστυνομικοί, ή κάτι τέτοιο, γιατί φορούσαν μια στολή που ήταν όμως διαφορετική από τη στρατιωτική.

Ένας από τους φρουρούς κοίταζε επίμονα τις δυο γυναίκες με τα παιδιά, και πιο έντονα την Ευτυχία, τόσο που αυτή το είπε στη Μαριόγκα ανήσυχη.

Σε κάποια στιγμή τις πλησίασε και ρώτησε την Ευτυχία να του πει από πού ήταν, γιατί έσπαγε το κεφάλι του ότι την ήξερε, αλλά δεν θυμόταν... Όταν αυτή του είπε τ' όνομά της κι ότι ήταν από το Αϊδίνι, το πρόσωπό του φωτίστηκε, λέγοντάς της: «Ασφαλώς και σε ξέρω, είσαι η ωραία γυναίκα του Κώστα Μπέη, εγώ κι ο άντρας σου είχαμε αλιβερίσι με τα λάδια... Πού είναι, γιατί δεν τον βλέπω μαζί σου...»

Του είπε πως είχε χαθεί με τον Κωστή καιρό πριν, του είπε και για τις κακουχίες τους. Αυτός την άφησε να τελειώσει την ιστορία της, δεν της είπε τίποτα, την κοίταξε λυπημένος κι έφυγε... Οι δυο γυναίκες δεν ήξεραν τι νόημα να βγάλουν μ' όλο αυτό. Ύστερα από ώρα, αυτός γύρισε με ένα μπογαλάκι και μια μαξιλάρα, που την κρατούσε περίεργα. Τα έδωσε της Μαριόγκας και της είπε σχεδόν απολογητικά: «Προσπάθησα να βρω κάτι φαγώσιμο αλλά δεν μπόρεσα, εδώ είναι λίγα ρουχαλάκια για τα παιδιά και μια μαξιλάρα, κράτα την καλά...» Και πριν προλάβουν να τον ευχαριστήσουν, έφυγε γρήγορα.

Από την αποβάθρα ερχόταν ένα βουητό, και ξεκίνησε το ποδοπάτημα και το σπρώξιμο. Είχε αρχίσει η επιβίβαση σε καράβια, καΐκια, μαούνες κι ό,τι μπορούσε να πλεύσει...

Η Ευτυχία είπε στη Μαριόγκα, που ήταν κατάχαμα με τα παιδιά, να σηκωθεί να πιάσει ένα παιδί και να την ακολουθήσει:

«Πρέπει να είσαι κολλημένη επάνω μου για να μη χαθούμε, γι' αυτό άσε τη μαξιλάρα και πιάσε με από το φουστάνι...»

Η Μαριόγκα σηκώθηκε, άρπαξε το παιδί και τη μαξιλάρα και γρόπωσε το φουστάνι της κόρης της... Βλέποντας η Ευτυχία τη δυσκολία, της φώναξε: «Άσε τη μαξιλάρα, βρε χριστιανή μου...»

«Τίποτα δεν αφήνω...», της είπε με πείσμα η Μαριόγκα.

Βρέθηκαν σ' ένα καράβι, που πιο πολύ έμοιαζε με μαούνα... Είχε τόσο κόσμο που όλοι πίστευαν πως θα πνιγούν πριν καλά καλά βγούνε από το λιμάνι.

Ο ένας πάνω στον άλλον, σαν τις σαρδέλες μέσα στο κουτί, προσπαθούσαν να βουλευτούν κάνοντας μια φασαρία, που για να μιλήσεις στον διπλανό σου έπρεπε να ουρλιάζεις, κι αν σε άκουγε...

Και ξαφνικά μια σιωπή, που την έσπασε ένα γοερό κλάμα κι ακουγόταν σαν μια χορωδία που δεν ήταν του κόσμου τούτου, γιατί το τραγούδι της έμοιαζε να βγαίνει από τα έγκατα της γης...

Το καράβι είχε ξεκινήσει.

Όλοι έβλεπαν πικραμένοι και τσακισμένοι να χάνεται σιγά σιγά ο τόπος τους. Ο τόπος που γεννήθηκαν, ο τόπος που λάτρεψαν, κι ο τόπος που δεν θα ξανάβλεπαν...

Δεν ξέρω ποια ήταν τα συναισθήματα της Μαριόγκας και της Ευτυχίας, βλέποντας να χάνεται ο «κόσμος» τους... Αυτό όμως που ξέρω είναι πως η Ευτυχία δεν ξέχασε ποτέ αυτό τον τόπο. Πάντα έλεγε:

«... Η πιο μεγάλη μου αγάπη η Μικρασία...»

Σ' αυτό το μικρό κομμάτι από το βιβλίο της «ΜΕΣΑ ΣΤΙΣ ΦΛΟΓΕΣ», η Διδώ Σωτηρίου, τα λέει όλα...

«... Ενάμισι εκατομμύριο άνθρωποι βρεθήκανε ξαφνικά έξω από την προγονική τους γη. Παράτησαν σκοτωμένα παιδιά και γονιούς άταφους. Παράτησαν περιουσίες, τον καρπό στα δέντρα, το φαΐ στη φουφού, τη σοδειά στην αποθήκη, το μπόδεμα στο συρτάρι, τα πορτρέτα των προγόνων τους στους τοίχους. Και βάλθηκαν να τρέχουν, να φεύγουν κινηγημένοι απ' το τουρκικό μαχαίρι και τη φωτιά του

πολέμου. Και λογίζονταν τυχεροί που άλλαξαν το έχει τους, την πατρίδα τους, με μια σταλιά σιγουριά...»

Σύμφωνα με μαρτυρία της Μαριόγκας:

Το καράβι είχε τόσο κόσμο που το άκουγες ν' αγκομαχά. Τους έπιασε μια ακατάσχετη δίψα και μια φαγούρα, που είχαν ματώσει από το ξύσιμο. Άσε το κλάμα των παιδιών, άσε την πείνα... και το αποκορύφωμα ήταν η κακοκαιρία. Λες πως όλοι κι όλα... –ακόμα και ο Θεός– τα είχαν βάλει μαζί τους.

Η ταλαιπωρία αυτή κράτησε δύο μέρες, ίσως και περισσότερη. Είχαν χάσει την αίσθηση του χρόνου.

Έπιασαν στεριά... και ήταν η Πάρος. Πρώτη βγήκε η Ευτυχία, πίσω της ένας ναύτης με τα παιδιά παραμάσχαλα, και τελευταία ακολούθησε η Μαριόγκα με τον μπόγο και τη μαξιλάρα. Όταν η Ευτυχία την είδε, της φώναξε: «Μου έβγαλες τα σωθικά μου με την καταραμένη μαξιλάρα».

Στο λιμάνι επικρατούσε η ίδια κατάσταση που είχαν αφήσει πίσω. Κοίταζαν σαν χαμένες και δεν ήξεραν τι να κάνουν.

Κάποια στιγμή, τα μάτια της Ευτυχίας έπεσαν πάνω σε μια γυναίκα που ξεχώριζε από το ντύσιμο και τη σιγουριά στο βάδισμά της. Και ξαφνικά, η Ευτυχία έβαλε τις φωνές. Γνώρισε μια παλιά γειτόνισσα από το Αϊδίни, η οποία είχε παντρευτεί και εγκατασταθεί στο νησί.

Την φώναξαν κι εκείνη έτρεξε κοντά τους συγκινημένη, τους είπε πως το σπίτι της ήταν ανοιχτό για να μείνουν όσο ήθελαν. Η Μαριόγκα την ευχαρίστησε και της είπε: «Κόρη μου, αυτό που θέλουμε τώρα, είναι να μας βάλεις στο πλυσταριό και να μας δώσεις σαπούνη και ζεστό νερό να πλυθούμε και να ξεψειριάσουμε... Και μετά θα βρούμε την άκρη, να βολευτούμε, χωρίς να σου είμαστε και πολύ βάρος...»

Η γυναίκα έκανε αυτό που της ζήτησαν. Μόλις έμειναν μόνες, η Μαριόγκα είπε της Ευτυχίας: «Γδύσου, γδύσε και τα παιδιά και δώσε μου όλα τα ρούχα, ακόμα κι αυτά που δεν φοράμε». Για πρώτη φορά η Ευτυχία, έκανε πρόθυμα κάτι που της ζήτησε η μάνα της.

Η Μαριόγκα ήταν ανασκουμπωμένη και έβαζε τα ρούχα στο καζάνι με το βραστό νερό... Και ξαφνικά, η Ευτυχία την είδε ν' αρπάζει τη μαξιλάρα και να την δαγκώνει με μανία, προσπαθώντας να τη σκί-

σει... Ως διά μαγείας, έπεσε στο χώμα ένα σακουλάκι... Το άνοιξαν, και η Ευτυχία δεν πίστευε στα μάτια της. Η Μαριόγκα ήρεμη άρχισε να μετρά... ήταν δέκα χρυσά φλουριά και μερικές μπαγκανότες (χαρτονομίσματα τούρκικα).

Αμέσως, η Ευτυχία άρπαξε τα λεφτά δοξάζοντας τον Θεό για την επιμονή της Μαριόγκας να θέλει να κρατήσει τη μαξιλάρα – α, ναι, δόξαζε τον Θεό γι' αυτή την πάνσοφη γυναίκα, που είχε καταφέρει να κουβαλά κρυμμένα επί δυο μέρες τα λίγα κοσμήματα και την εικόνα του Αγίου Παντελεήμονα, τα μόνα που πρόλαβε ν' αρπάξει από το σπίτι τους...

Έτσι γυμνή όπως ήταν στο πλυσταριό, άρχισε να κάνει όνειρα για το μέλλον τους... Αυτά τα λεφτά και τα κοσμήματα, ήταν ο δρόμος τους προς την ελευθερία... Και, πού ξέρεις; Ίσως και την ανεξαρτησία τους. Γιατί νόμιζε, πως δεν θα έβλεπε ξανά τον Κωστή. Εδώ που τα λέμε, το κρυφοπαράκαλαγε...

Όχι όμως κι ο Κωστής, ο οποίος είχε κατορθώσει να φύγει λίγο πριν από την καταστροφή, και να εγκατασταθεί με το σόι του στην Αθήνα. Δεν έπαψε ποτέ να ελπίζει, πως μια μέρα θα έσμιγε με την Ευτυχία και τα παιδιά του... Κι όταν άρχισαν να καταφθάνουν τα καράβια στον Πειραιά, πήγαινε από τα χαράματα και περίμενε κάθε μέρα...

Η πρώτη που είδε τον Κωστή ήταν η Ευτυχία, μα η πρώτη που φώναξε το όνομά του ήταν η Μαριόγκα... αφού προηγουμένως την είχε δασκαλέψει η Ευτυχία να μην πει λέξη για τα λεφτά και τα κοσμήματα. Όταν είδε την Ευτυχία ο Κωστής, ξαφνιάστηκε με την αλλαγή της. Το δροσερό και ανέμελο κορίτσι είχε χαθεί. Μπροστά του είχε μια ταλαιπωρημένη αλλά ωραία γυναίκα, με μια θηλυκιά, γατίσια έκφραση στο πρόσωπό της.

Μια σκιά πέρασε από τις σκέψεις του, πως θα έχανε την Ευτυχία, αν δεν την είχε κιόλας χάσει... Και ένιωσε ένα τσίμπημα στην καρδιά του. Μα και η Ευτυχία έκανε τις σκέψεις της αντικρίζοντας τον Κωστή. Μπροστά της, ήταν ένας ηλικιωμένος ασπρομάλλης ξένος, που αυτή δεν ήθελε να έχει καμιά σχέση μαζί του...

Ο Κωστής τακτοποίησε την «Ευτυχία του», τη Μαριόγκα και τα παιδιά στο Παλιό Φάληρο και κοντά στους δικούς του... «Πολύ

κοντά», σκεφτόταν η Ευτυχία, κι αυτό δεν της άρεσε καθόλου. Τα αδέρφια προσπάθησαν να είναι και πάλι μαζί στο εμπόριο. Είχε περάσει σχεδόν ένας χρόνος, και η ζωή είχε πάρει έναν κάποιο ρυθμό... Κι αυτό έκανε την Ευτυχία να νιώθει καταπίεση, και να πνίγεται από τον καθωσπρεπισμό και το οικογενειακό κατεστημένο των Νικολαΐδηδων.

Δεν ήταν πια κοριτσάκι, ήταν μια γυναίκα με τρομερές ανησυχίες. Πίστευε πως θα μπορούσε να προσφέρει πιο πολλά, από το να κάθεται και να ζει ρουτινιάρικα, και να είναι εξαρτώμενη... Της ήταν αδιανόητο... Αυτή δεν ήταν γυναίκα που θα έπιανε το βελονάκι, ή θα αντάλλαζε συνταγές μαγειρικής... Εξάλλου, δεν τα ήξερε αυτά. Μα ούτε και ήθελε να τα μάθει.

Και, τέλος, ήταν πως δεν τον αγαπούσε...

Η κρυφή επιθυμία της, ήταν να βγει στο θέατρο. Χρόνια την έτρωγε σαν σαράκι αυτή η σκέψη, και τώρα πίστευε πως ήρθε ο καιρός να το κάνει...

Έτσι, μια μέρα δήλωσε στον Κωστή πως θα έβγαινε στο θέατρο, θα γινόταν ηθοποιός... Έκανε την επανάστασή της. Από μόνη της η Ευτυχία ήταν *ταμπού* στην οικογένεια, αν έλεγες και τη λέξη ΘΕΑΤΡΟ, μαζί με τ' όνομά της, αυτό παραήταν. Εκεί, ατάκα και επιτόπου, ο άνθρωπος έπαθε την πρώτη διάτρηση στομάχου...

Με λίγα λόγια, του ζητούσε αν όχι διαζύγιο, τουλάχιστον χωρισμό. Καταπικραμένος ο Κωστής, προσπάθησε να στηρίξει τις τελευταίες του ελπίδες στη Μαριόγκα, που στο πρόσωπό της είχε βρει ένα σύμμαχο... Πάντα έσμιγαν τις προσπάθειές τους να συνεντίσουν την Ευτυχία.

Η Κόνα Μαριόγκα κάθισε και μίλησε της Ευτυχίας, στην αρχή με το καλό: «... Ναι, κόρη μου, το ξέρω και σε καταλαβαίνω, δεν τον αγαπάς, αλλά νομίζεις ότι σ' ένα γάμο είναι μόνο η αγάπη; Ύστερα, είναι και τα παιδιά σου που πρέπει να σκεφτείς. Πώς θα τα μεγαλώσεις χωρίς άντρα δίπλα σου; Σκέψου το, κόρη μου, και άσε αυτές τις λωλάδες με το θέατρο...»

«Μήπως κι είχα άντρα δίπλα μου στις μεγάλες μας ταλαιπωρίες; Κι όμως, τα καταφέραμε, θα βρω τρόπο, θα μεγαλώσω τα παιδιά μου...»

Η Μαριόγκα απεγνωσμένα έπαιξε και το τελευταίο της χαρτί... Την απειλή πως θα την άφηνε μόνη της, και με τις ευθύνες της. Μα, κατά βάθος ήξερε πολύ καλά την Ευτυχία. Ήξερε πως όταν η κόρη της αποφάσιζε κάτι, ούτε κι ο Θεός ο ίδιος δεν την άλλαζε... Ο Κωστής δεν ήξερε πώς ν' αντιδράσει, και με πολύ βαριά καρδιά τής έβαλε όρους: «Αν θα φύγεις, θα πάρεις ένα από τα δύο παιδιά, και δεν πρόκειται ποτέ να δεις το άλλο... Επίσης, ποτέ δεν θέλω να έρθεις σ' επαφή μαζί μου, γιατί ποτέ δεν πρόκειται να σου δώσω διαζύγιο... Ούτε και να σε βοηθήσω...» Λόγια που έλεγε, μα κατά βάθος δεν πίστευε ούτε λέξη.

Προς στιγμήν, η Ευτυχία σταμάτησε να σκεφτεί αν ήταν έτοιμη ν' αναλάβει ένα τόσο μεγάλο φορτίο ευθύνης, μόνη της... Γεγονός ήταν πως δεν περίμενε αυτή την αντίδραση από τον Κωστή. Μα, από την άλλη, όσο έβλεπε ένα μέλλον ζοφερό, δίπλα σ' έναν άντρα που δεν ήθελε, δεν αγαπούσε, και δεν είχε τίποτα κοινό μαζί του εκτός από τα παιδιά, την έπιανε τρέλα... Όχι, χίλιες φορές όχι. Αυτή θα έβρισκε τον τρόπο, όχι μόνο να τα βγάλει πέρα, αλλά και να πάρει και το δεύτερο παιδί της πίσω, και να τα μεγαλώσει. Και για να τα κάνει αυτά, έπρεπε πρώτα ν' αναστηθεί, γιατί ήταν σαν ζωντανή νεκρή...

Ο δύστυχος Κωστής συνειδητοποίησε πως είχε χάσει το παιχνίδι... Η μοίρα είχε αποφασίσει γι' αυτόν...

Με την Ευτυχία, όμως, δεν ήταν το ίδιο. Είχε αρπάξει αυτή τη μοίρα από τα μαλλιά, και την οδηγούσε. Αυτή αποφάσιζε. «... Εγώ πέρασα τόσα, ακόμα και αιχμαλωσία, εδώ θα κωλώσω;» Κι έτσι, πάλι με τη μάνα κι ένα παιδί, την Καίτη (τη Μαίρη θα έβρισκε τρόπο να την πάρει αργότερα), βγήκε ν' αντιμετωπίσει τη ζωή.

Αυτή τη φορά, όμως, ήταν διαφορετικά. Αυτή τη φορά, ο αγώνας για τη ζωή την εκτόνωνε...

ΚΩΔ.: 42016
ISBN: 978-960-422-065-6

9 789604 220656

εκδόσεις
ΑΓΚΥΡΑ
www.e-agyra.gr